

²**ZIVLJENJE IN SVET**

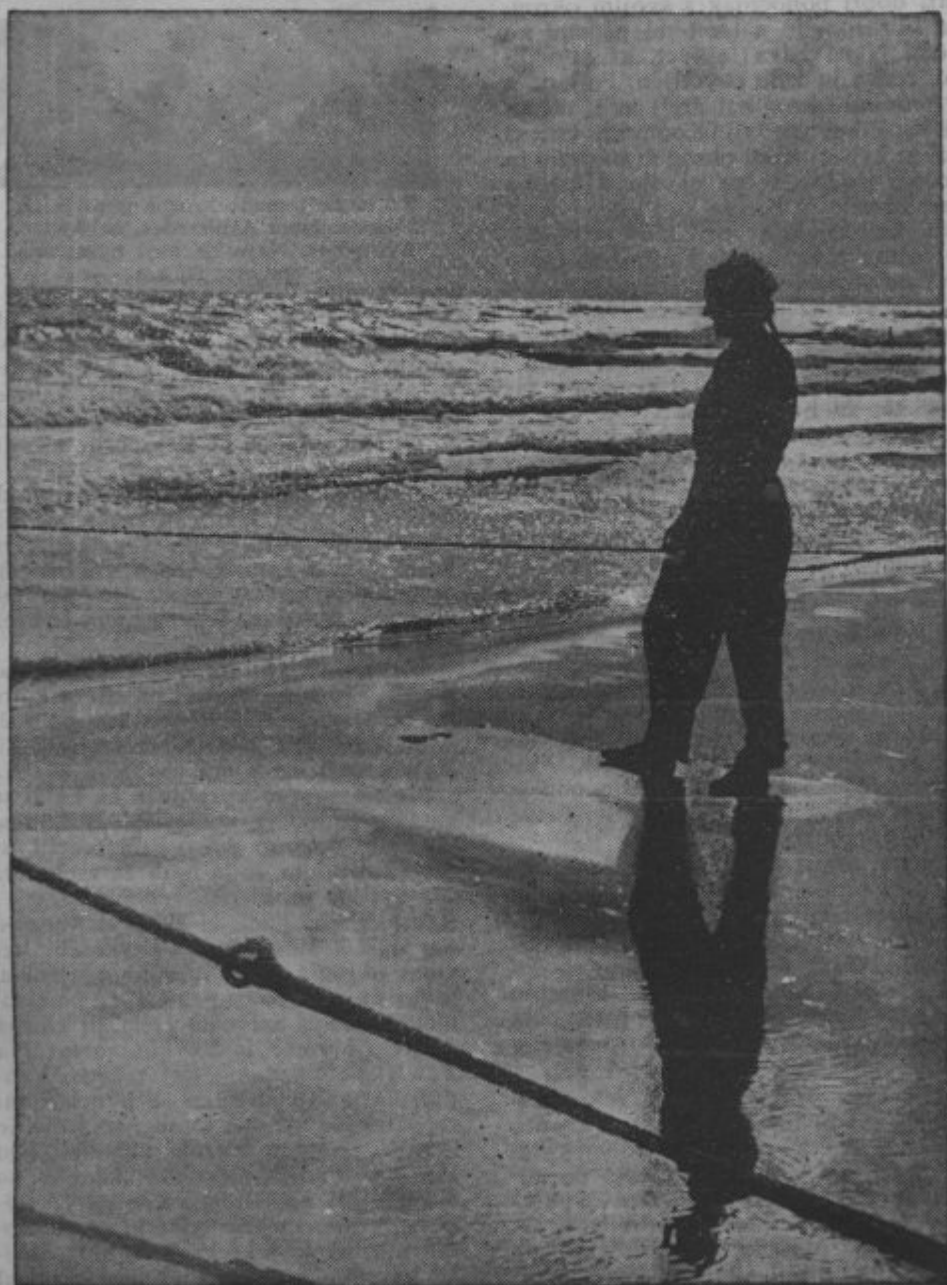
T E D E N S K A R E V I J A

ŠTEV. 3.

KNJIGA 24.

(LETO XII)

V LJUBLJANI, 18. JULIJA 1938.

VEČER, OB MORJU

PUŠČAVA V VESOLJSTVU

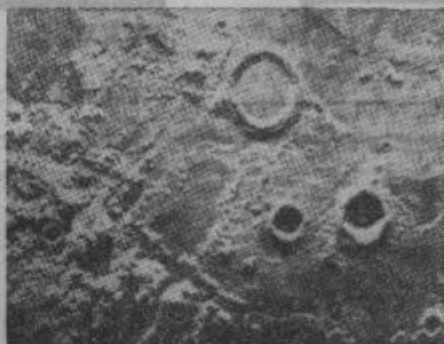
TRI STO LET LUNINEGA KRAJEPISJA

Kdor je kdaj sedel pod mogočno kupolo kake zvezdarne in gledal skozi ogromni daljnogled v vesoljstvo, ta ne bo nikoli pozabil, kaj je videl... To je torej naš Mesec, naš stari dobri ponočnjak s svojim okroglim obrazom in s temnimi pegami na njem! Nenavaden je svet, ki ga vidimo, rezko in trdo osvetljen. Poljana z ogromnimi okroglimi žreli in z velikimi krožnimi gorovji. Koničasti vrhovi molijo kvišku sredi okroglih nasipov in mečejo čudne sence na tla. Globoke črne brazde in zareze se vlečejo okoli njih. Gorovjem se približujejo obsežne temne ravnine. Med njimi so čisto ravnine s svetlimi gorskimi vrhovi, od katerih se razširjajo močni žarki čez vso Lunino površino. In med vsem tem so tisočera in tisočera majhna žrela.

Celo strokovnjak bi bil nemara v zadregi, če bi hotel narisati vse, kar je videl. Pa vendar so zvezdoslovci po stoletnih naporih izvršili veličastno Lunino topografijo. Ustanovitelj selenografije, kakor imenujemo merjenje Meseca, je gdanski senator, lastnik pivovarne in zvezdoslovec Hevelius, ki je 1647 izdal svoje veliko delo o Mesecu. To delo je bilo za tedanje čase tako sijajno in je vzbudilo tako pozornost, da je celo papež Inocenc III. dejal: »Ta knjiga bi bila brez primere, če bi je ne bil napisal krivoverec.« Od takrat so mnogi znameniti raziskovalci nadaljevali Heveliusovo delo. Moderne nebesne fotografije nam nudijo krasen pogled na čudovite površinske oblike tega daljnega sveta.

Danes imamo zemljevide celotne vidne površine Meseca, na katerih je zaznamovanih nič manj kot 32.000 žrel. Te karte so že tako točne, da bodoči izletnik v vsemirje ne bo mogel zgrešiti poti na Luni. Danes moremo z najboljšimi optičnimi pripomočki razpoznati na Mesecu že formacije v premeru 200 m.

Raziskava Meseca bi bila zelo otežkočena, če bi bilo na našem trabantu kako ozračje. Ker pa nima nobene zračne plasti, ga lahko opazujemo po mili volji, ako slučajno ne zakriva našega opazovališča oblačna koprena. Brez zračnosti na Mesecu dokazuje tudi, da tam ni moglo biti nikoli življenja, vsaj ne takega, kakršno poznamo.

Tri najbolj znana krožna gorovja na Mesecu: žrela Arhimedes, Aristyllus, Avtolykus. Največje med njimi ima premer 80 km

Clovek bi na Luni ne mogel slišati niti lastne besede. Sporazumeti bi se moral s pomočjo znaka, ali pisave, ker ni zraka, ki prenaša zvočne valove. Lahko bi izstrelili top v naši neposredni bližini, ne da bi kaj čutili ali slišali.

Z našimi očmi bi videli celo najoddaljenejšo gore jasno in razločno. Nikjer ne bi našli sledu vegetacije, ni kjer nobene spremembe v enoličnosti obupne puščave. Mesec je namreč ogromna puščava. Vse na njem je brez življenja.

Ker je Mesec mnogo manjši od Zemlje, je tudi težnost na njem mnogo manjša. Približno eno šestino težnosti Zemlje. Ljudje bi se lažje in hitreje kretali na njem.

Najtežavnejše vprašanje je, kako so nastale čudne in ostre oblike Lunine površine. Imamo dve veliki teoriji, ki si nasprotujeta, toda najbrže vsebujeta obe rešitev problema.

Vsak kdor pogleda skozi daljnogled na Mesec, meni, da so povzročili številna okrogla žrela izbruhi ognjenika. Stvar pa ni tako enostavna, če pomislimo, da imajo največja žrela ali krožna gorovja premer do 200 kilometrov. Na Zemlji ne poznamo kaj takega. Vendar moramo vedeti, da se je nekoč začelo tekoča gnota Lune zaradi svoje manjše množine hitreje ohladila nego Zemlja. Tudi ognjeniški izbruhi so morali biti pogostejši. Ker pa je težnost na Mesecu mnogo manjša, so morali biti učinki teh eksplozij mogočnejši in silnejši. Nastanek velikih žrel ognjeniškega izvora je torej mogoč.

Po drugi teoriji so žrela na Mesecu lijaki, ki so jih napravili veliki meteoriti v ohlajajoči se površini. Nasprotniki te teorije pravijo, da bi morali najti podobne sledove tudi na zemeljski površini, ker je bil za tvorbo številnih žrel potreben ogromen kozmični oblak meteoritov, ki bi ne mogel prizanesti Zemlji. Toda do sedaj poznamo na Zemlji le prav malo in prav majhnih meteorskih žrel. Zato ima v našem času prednost vulkanska teorija, istočasno pa znanost ne izključuje možnosti, da so tudi meteorji napravili

žrela na Luni. Vsi znanstveniki pa so složni v naziranju, da velike temne pегe na Mesecu, tako imenovana »mreja«, niso vodne površine ali bivša morja, temveč samo velike ploščate visoke ravnine iz temne kamenine.

Končno je vprašanje, da-li je bilo kdaj na Mesecu sploh ozračje ali voda. Znanost do sedaj še ni mogla na ostrih in čudnih oblikah Lunine površine ugotoviti nikake spremembe, ki bi jo povzročila prhlenina ali prepevanje.

Po dr. N. Richterju—rd

N A Š O D P O Č I T E K

HIGIENSKA NAVODILA ZA POČITNICE

Vsak se mora na svoj način oddahniti, če noče trpeti škode na svojem zdravju in če noče prezgodaj v grob ali v krematorij. Za kar moči najboljši odpočitek moramo skrbeti in vsi, ki živimo od dela svoje glave ali svojih rok. Zato je treba po načrtu odstraniti vse ovire, ki lahko škodujejo našemu telesnemu in duševnemu stanju.

S telesnim odpočitkom si želimo istočasno, da popusti naša duševna napetost, da se pomirijo naši prenapeti živci. Na počitnice se podajmo kot fatalisti in po možnosti pustimo skrb doma. Užijmo nove razmere zavestno ter se veselimo oddaljenosti od vsakdanjega življenja. Živčni, od naporov prevzeti ljudje, ki trpe na razdraženosti in utrujenosti, pomanjkanju veselja do dela, nespečnosti in podobnem, naj si poiščejo miren kraj za oddih. Splošno velja: Čim večja je živčna razdraženost, tem milejša mora biti pokrajina, ki jo obiščemo, n. pr. gričevje do višine 400 m. Popoln mir brez vsakega opravila in brez štiva pa večinoma ne bo pripomogel do prave okrepitve. Toda blagor onemu, ki se v tem položaju začne dolgočasiti. To je zanesljiv znak, da se živci krepijo. Vsi vemo, da si moramo okrepiti — zlasti mladina — organe: srce, pljuča, predvsem pa mišice. Toda ne smemo pretiravati. Na potovanju tudi ne smemo piti ledeno mrzle studenčnice ali drugih mrzlih pijač, dokler nismo užili prigrizka, ki pogreje želodec. Marsikdo si je že na ta način za dolgo dobo nakopal možne srčne kapi. Koga je

kdaj na potovanju tiščal čevlji, ne bo obul obutve, dokler je ni preizkusil.

Sprememba podnebja koristi zdravju, včasih pa je lahko tudi nevarna. Telo se mora najprej aklimatizirati. Tako se ne more n. pr. vsakdo, pa naj bo otrok ali odrasel, najbolje odpočiti na morju, posebno tedaj ne, če je močno nervozen. Tudi ne prenese vsakdo, posebno po petdesetem letu, hitre spremembe nižinskega in višinskega zraka. Nespametno bi ravnal, če bi se z bolnim srcem ali previsokim krvnim tlakom brez posvetovanja z zdravnikom podal v pospešenem tempu v višino 2000 do 3000 m. V najboljšem primeru ne bo deležen okrepujočega spanja, brez katerega ni oddiha. Na višje zračne plasti se moramo počasi pripraviti.

Sončne opekline v visokem gorovju so podobne onim, ki jih dobimo ob morju. Moramo se varovati pred sončno svetlobo, v ledenškem ozemlju predvsem glede nosu, ustnic in vratu, ob morju pa glede celega telesa. Kdor je lahkomišljen, bo plačal svojo neprevidnost z bolečinami na hoji ali celo z visoko vročino. Ob morju morajo paziti zlasti otroci in plavalasci. Posebno previdni morajo biti plavalasci, ker niso dovolj zavarovani, to se pravi, ker imajo premalo tako imenovanih pigmentnih teles v svoji koži. Tudi potem, ko smo že trenirali hojo, ne smemo biti predolgo na soncu, ker lahko obole kožni živci. Marsikdo se je že z na ta način pridobljeno nervoznostjo vrnil domov. Ljudje, katerih koža je občutljiva, se morajo mazati s primernimi mazili obraz (na višinskem soncu), ob morju pa vse organe.

Kdor mora, naj spremeni na počitnicah poleg podnebja in okolice tudi način svoje prehrane. Praktični letoviščar se ne bo polnil z mesom, t. j. z beljakovino, temveč bo v lastnem interesu užival bolj svežo zelenjavo in sadje. S tako spremenjeno prehrano bomo poskrbeli za ugodno razdraženost celotnega staničnega sistema, kar bo koristilo naši presnovi.

Končno še o nekem činitelju, ki ovira na počitnicah našo okrepitev. To je lastnost mnogih ljudi, da se tudi v novi okolici večkrat nego je potrebno, jeze, kar seveda vpliva na njih duševno stanje. Večinoma to niso nervozni ljudje, ampak oni, ki ne poznajo samovzgoje. Tudi to spada v poglavje okrepitvene higijene.

Po dr. med. Marlothu - a

MIMO SUHE KRAJINE

ANTON DEBELJAK

Hodil po zemlji sem našel
in pil nje bolesti

Zupančič, Duma

Tam na desni, tako slutimo, se razprostira Suha krajina. Kod se prav za prav vleče ta žejni pas slovenske zemlje, ljudstvo noče vedeti. Pri nas je ni, v sosednji vasi bo, se izgovarjajo kakor po Dalmaciji, kadar vprašaš, kje bivajo Vlahi.

Avtomedon nas je že toliko zmektal, da nekateri dobijo od sprevodnika papirnate vrečice, kamor utegnejo začasno shraniti davišnji zajtrk. Prvi je na vrsti dr. Peter Kozler, to ni znani zemljepisec, krščen po kraju Kostelu (Kostler), ampak psevdonim klasično-modernega filologa, ki se mu je hotelo bljuvati.

V taki ubranosti se niso mogli zanimati za Suho krajino, ki v raznih pripovedkah hrepeni po mokroti. N. p. Račje njive, poimenovane po racah, ki so se tod sončile, okopavši se v Vodnem dolu. Ali o jami »Zijavki«, kjer je nekoč perica zaklela: »O ti vragova voda, kako je mrzla!« in takoj je voda tzigila.

Suha krajina ima tako razkosana posestva, da malo večji gospodar komaj ve za svoje kamenite parcelice. Spomladi je treba toliko pospravljati po senožetih! Moji rojaki pravijo temu opravku: pobirati.

Megla se je zopet razpasla: se vsaj mi daleč videlo, kako je naš samodrč podri ob cesti stojnico, ostanek od sejma ali sejmice. Na desni se vijuga Krka v kaj globokem kanjonu. Na cesti pogoste ovire. Domislil sem se, kako se je v Splitu pred avtom ustavil osel, nesoč na plečih gospodarja. Ta bi se rad smaknil in jezno govori magarcu: »Vrag

ti tovor odnio!« a je pozabil, da je ta tovor on sam.

»Kanduč je fuč!« oznaní nekdo, da je novega tovariša popadla morska bolezen. A ni bilo tako nevarno, saj ob 7.45 smo se izkrkali v »zakrpanem« Žužemberku.

Ako pogledaš v leksikon Minervo, izveš, da stoji to trgovašišče in letovališče na Krki, 190 m nad morjem. Reka dela tod slapove. Kolikor sem videl, je breg povsod enakomeren. Zato ne bo zanič ljudska razlaga za ta kraj: zožen breg = Žužemberk. Ime je po vsej vnanjosti nemškega izvora, ali ne iz Zu Eisenwerk, pri železni fabriki, čeprav so bile v bližini fužine. Vas Dvor se je baje imenovala: Na fužini. Karadjordje si je l. 1806. tu naročil 60 topov in možnarskih pušk, Avstrija pa je preprečila dobavo. Ljubljanski Čevljarski most je bil tukaj ulit, mi pripoveduje žužemberški domačin Vehovec, s katerim sva vkup v realko hodila: on kot klopnik, jaz kot katedrnik. O topilnici Turjačanov priča nasip od troske ali žlindre. Precej enoličen je, zato ne drži ugankarjeva obratnica: Pisani nasip! O poreklu naziva je nekje razglabal prof. Koštiál: če se ne varam, po susen-sausen (šumeti, od prirodnih šumov ali slapov).

No, če stari grad razpada, se pa trgu ne poznajo slabi časi. Les izvažajo še kar dobro na Sušak. Kako pa Krajincani?

»Vobče živijo dokaj skromno. Marš-katera družina kruha ne pozna, nekateri imajo samo koruznega, pa so zadovoljni, da ga premorejo zadosti. Če kdo zemljo močno gnoji, mu daje precej pridelka. Ljudje mislijo na avtarkijo, samooskrbo, zato so varčni: živé ob zelju in krompirju, fižolu in repi, kosužnem soku ali žgancih. Kavo ali čaj

si privoščijo le v bolezni, meso in bel kruh samo ob večjih praznikih.

»To ni prav nič slabega. Meni je taka prehrana naravnost ideal. Tudi trojni doktor, docent Ladislav Klinc, zastopa isto stališče: kmetijski živež je najboljši! Pritrjuje mu dalje švicarski zdravnik dr. Max Bircher-Benner v Curihu in McCarrison, ki ga navaja berlinski list Ullstein Sonderheft Nr 89. v članku Rohkost (surova hrana): »Ta hip je najnujnejša naloga, vse potrebno ukreniti, da se preskrbi našemu narodu pravilna hrana«.

Kadar si se nafrontal debelačnih žgancev, te prime žeja. Kaj boš pa pil, ko po Suhi krajini nimajo studencev? Obljubljeni vodovod čakati bo težko. Po cisternah ali šternah je voda pogosto slaba.

»Tudi trto ima ponekod Suha krajina. Rodi kapljico, ki je sicer ponižna, vendar domačini včasih ob njej zapojejo. Na splošno pa so domačije slabše tam, koder uspeva Vinko Ložič«.

Moj sobesednik nič ne govori o tro-moževcu (Dreimännerwein), pri katerem nastopajo trije junaki, če hoče eden njih piti: dva ga držita, da ga kislica preveč ne stresa. Vsaj prehudo v lase ne leze, kadar se na sejmihi sklepa kupčije. Sejmarstvo mora biti tod priljubljeno. Mar ne pravi ljudska modrost: Bog ljudi gliha, Krajince pa voli?

Tako smo se malo pomudili na glavnem trgu Žužemberku ob vodnjaku, kjer sem si opral svoj drugi zajtrk, vino v kroglicah ali grozdje. Tedaj pa zadoni jerihonska trobenta sprevedni-kova in vsa razkropljena bratovščina ali svatovščina se zbere pod okrilje našega mastodonta, ki je očitno prevelik za cesto, polno ovinkov, ključev, vijug in okljukov: prava visoka šola za vozača.

Med tem ko je tekla naša proga iz Ljubljane do Žužemberka čez Višnjo goro od severozapada proti jugovzhodu, se zdaj cesta zasuje proti jugu. Na levi nam ždi Mačkovec pred Dvorom, oddaljujemo se od Krke, hrumeč mimo Jame, kjer se je rodil prof. dr. Bradač, v Lašče, zadnjo slovensko vas, ker bližamo se kočevskemu otoku. Spotoma naletimo na cestarja z rumeno zastavo. Pol leta prej je menda imel še rdečo. Ker pa so se tuji avtomobili radi nje ustavljali — v mednarodnem prometu pomeni ognjena barva nevarnost — so jo zamenjali s žoltnim odtenikom.

Na desni roki mi kaže ljubeznivi mentor vas Hinje, kjer bivajo puntarski ljudje, ki se radi tožarijo z župnikom. Tu sta se rodila antipoda dr. Pečjak in novinar B. Borštnik. Za nemirne duhove veljajo tudi Kočevjarji, saj so potomci na smrt obsojenih in pomiloščenih upornikov. Toda glede dela so ti naši državljani mirni: na dnino ne hodijo, kvečjemu da gozdarijo.

Prismukali smo se po strmih klancih do Smuke, prvega kočevskega sela, ki so ga v novejši dobi ponemčili v: Langenton. To bi bila menda Dolga jelka. A kot drevje vladajo tod cer, bukev, hrast. Vozniki vozijo češpe. Zdaj se pojavljajo borovik in smrečje.

Tod je dosti ciganov, napoveduje moj tolmač. In res: Quando si parla dei briganti, capita davanti — ali po naše: Mi o volku, volk iz lesa (wenn man den Wolven nennt, kommt er gerennt, pravi Nemec). Onkraj Kleč, koder se opaža koruza in slikovita breza, vidimo prve ciganske tolpe.

»Cigani — prefriganti« smo včasih začenjali otroško popevko v mojem rod-nem kraju, kjer so tudi govorili: smeje se kakor cigan belemu kruhu (prim. Žis 27. XI. 37). Ta rod je nekoliko podobn krokodilu: obe vrsti živstva imata radi meso, ki je že teden dni zakopano. Da pa je neki cigo za stavo pojedel živega goloba, živo ribo in živega mačka, sta poročala dva ljubljanska dnevnika lani 12. in 15. XI. Takih performanc nisem še gledal na svoje oči, pač pa sem bil š. 1902. v Kandiji pri Novem mestu priča, da je ciganski dolgin zlil vase pol litra žganja in nekaj vina ter na mestu obležal. Je li še kedaj vstal, nisem zvedel.

Dobro, da smo na avtobusu, drugače bi nas nemara ciganska svojat nadlegovala za drobiž ali za kajo. Ciganče še ni opustilo materinih prsi, pa že poprijemlje za lulo ali cigareto. Slično se godi s frkolini po Laosu (francosko zaščitno področje v Zadnji Indiji), slično obetajo učitelji izvrstnim učenčkom nagrado v tobaku po Mehiki, kakor poroča. J. de Genève po medicinskem dnevniku 4. V. 35. Seveda si skuša ciganka na videz prislužiti svoj obol z napovedovanjem sreče. Toda njena prerokba obstoji večidel v tem, da lahkovrnežem oznanja zle prigode, kakor méni lyonski zdravnik dr. Locard (J. des Débats, 26. II. 37). Kadar pa si ne more zaslužiti, se spu-stijo temnopolti klateži tudi v boj, na pr. lani v 2. polovici novembra pri Črnačah.

Okoli 9. ure smo prirohneli v Kočevje, ovito v meglene koprene. Pričakal nas je kolega Gorše, ki že 4 leta na tukajšnji gimnaziji mladeničem in mladenkam pamet bistri po niponskem geslu: tuduhukumuri: = tudi suhoparen nauk razum uri, ali pa po latinskem receptu: suhucurium (suh uk uri um).

Mesto je bilo precej razrvano, ker so

ravnali in širili cesto. Bo li trajna in trpežna za vekovekovni vek, kakor so rimske ceste, ena na nebu, druge na zemlji? O njih vrlini je ohranjen iz 4 stoletja izrek, ki se pripisuje aleman-skemu poveljniku: »Vidiš, sinko, nobe-nega upanja ni, da boš kedaj Rimljanom enak v gradnji cest. Pač pa jih lahko prekosiš v razdiranju!«

A R I E L

(ODLOMEK ROMANA »STUDENT ŠTEFAN«)

RUDOLF KRESAL

N A D A L J E V A N J E

V Arielu ni trenila mišica. Niti ni vrnil Gabrijele kačjega pogleda. Ni vztrepetal ob njenem glasu, ki bi moral največjega zakrknjenca geniti. Ni se zbal grožnje v njem, čeprav ni nič dvomil, da mu želi Gabrijele najmanj strupa. Trdo, težko, brez sledu očitanja, le kakor bi golo dejstvo pribil na križ, je dejal:

»Sveto sem prepričan, da prešestvuješ!«

»Molči! — Ariel! — Molči!«

»Bom molčal, ko pride čas. Prav! A še dolgo ne tedaj, kadar se vam zdil! Casih premišlujem, le kako te morejo v šoli gledati otroci! A ti morajo itak zmeraj vse potrpeti. Toda kakor sem moral jaz vse potrpeti. Vse se je zgodilo in se še dogaja samo po vaši volji. Po vaši volji se je zgodilo tudi to, da sem s petnajstim letom na debelo zalezoval služkinje. Po vaši volji se je zgodilo tudi to, da se je ona nesrečnica vrgla v vodo. Med ženskami sem zrastel. Ali ste mislile, da sem punče? Skoraj bi to verjel. Zakaj me niste skopunile? Zrasel sem pod bičem vaše zamaknenosti in vaše Šternovske. danes, žal, tudi moje morale, ker se v nobeno drugo ne morem uživeti. Tako najlažje plavam. Svetohlinke! Polne nadzemskega strmenja v gloriolo svetništva, toda polne samo strmenja, ste grešile bolj kakor zadnji razbojnik, ki ubije lastno mater za nekaj božjakov. Ubile ste mene, ki edini imam pravico od vsega našega rodu še živeti. Vrgle ste zdravo kmečko dekle v vodo, ker sem se spozabil jaz, ne ono. Pa je bilo vredno, da bi gospodarilo vsakemu šternovskemu domu. Toda vam je bilo za madež, za sramoto, ne glede na to, ali je vas sploh še moči

s čim osramotiti! Tako so morali iti vsi, ki so vam bili preneznatni. In morali so iti, kakor vse kaže, tudi zaradi tega, da lahko okoli altarjev klečeplazite in se v svojih dolgih samotnih urah bičate, si vzbujate slo nad lastnim telesom in mučite svet s svojimi paraličnimi duhovi, ker ste človeka že povsem pozabili. Jaz se ga vsaj časih spomnim in me greha ni nič sram priznati. Ne morem se izpremeniti, dasi bi se dal rad sam iz kože. Kaj misliš, da boš ti svoje grehe izmila pred altarjem in si pred njim pridobila svetništvo? Poglej malo okoli sebe krdela lačnih otrok, ki so ti preko noči napolnili trezor kar s tremi milijoni, o katerih ve vsak, da so ukradeni, pa boš videla in slišala še drugi del pesmi križevega potu, ki jo jaz, Šternov sin, zaman lovim, ker ne morem kot pravi Štern doumeti njenih globin, ki si jih ve ustvarjate pred krasno izklesanimi in sestavljenimi kupi kamenja, v katerem so mojstri zapustili, gladni in žejni, da lahko ve uživete, zadnjo kapljo svoje poštene krvi. He! Dal sem vam Štefana, pa ste ga prijele za leta. Dal sem tebi Štefana, pa si mislila, saj vem, poznam tvoje vzdihne, da je le posnetek — Pavla!«

»Molči!«

»Hahaha! Torej sem te le prehitel! Izgovoril blaženo ime. Toda zdaj, ko Štefan Peternel več ne krasi v teh pomladnih večernih urah s svojim izgubljenim, zaljubljenim pogledom ceste velikih in mogočnih Šternov, se utegne pripetiti, da ti na vsem lepem razbije tvoj namišljeni svet trpljenja. Najlepša priložnost se ti nudi, da postaneš svetnica v obrambi svoje vere in da slavno umreš. Štefan ve, kaj je! Bilo mi je žal, da sem ga privedel v ta naš

razbojniški brlog zaradi malo več življenja, zaradi sebe in zaradi tebe. Zdaj vidim, da sem imel srečno misel. Štefan se ni dal. Spekel je ribo, ki sem mu jo tako spretno nastavil, in snedel jo je. Lepa Gabrijela Šternova — snedel jo je! In prav gotovo ga je sram! Poštena duša si tega ne bo odpustila, da ti je nehote prizadejal tolikšno bol. Bol! Haha! A ko se umiri, si bo dejal: Pocestnica, navadna pocestnica me je vrednejša! Iz nje diha čas!»

Ariel je umolknil in brezizrazno gledal mimo Gabrijele v gosti sobni mrak. V mrzli sinjkasti luči klavirskih svetilk je bil njegov malce temni, v zadnjih dneh shujšani obraz videti kruto neizprosno. Vendar ni napravljaval vtiska, da bi bil govoril prav Gabrijeli. Stisnjena v kot divana, z desnico podpirajoča si glavo, sključena v dve gubi, je sedela le kot nekak otipljiv povod, da je mogel dati duška svoji razrvani notranjosti. Zdaj ga je bolešno, kakor bi čutila, da ni prav tak, kakršnega se dela, vprašala:

»Ariel, ali ne delaš sebi in vsem krivice?«

»Vem, da sem strašen, Gabrijela! Vendar, s kom naj govorim? Edini, ob katerem mi je bilo vsaj malo lahko, ki je name pomirjevalno vplival, ki me je vsaj malo razumel, je bil Štefan. Zdaj tudi tega ni več. Zapravi sem ga. Med nama je nepopravljiv razkol. Kamorkoli stopim, zapustim razkol. On se je poglobil v samega sebe. Tudi zanj je čas, da prične misliti, kako izvozi svoje dni. V nekaj dneh se je otresel vseh senc. Zdaj še divja. Toda on se vsaj ne izdivja. V sebi. Da, bil je edini, pa ga v resnici nikoli nisem maral. Morda sem ga celo sovražil. Zdaj ga več ne sovražim. Zavidam ga. On, Ani, pa Lučar so tako srečni, da gledajo ta nemarni svet kot veliko plodno njivo in se vesele vsake borbe prav tako kakor najlepšega nasmeha. Jaz samo preklinjam. In molčati ne morem. Strah me je. Samega sebe. Kadar se mi ne bo dalo več govoriti, tedaj si izmislim zadnje. Tiho bodi! Slišiš? — Te pesmi noče biti konec! — Ah, čuj! — Kako poje nocoj! — Da, vem, tebe ta pesem tako ne razburja. Ti si se ji vdala. Jaz se ji ne morem. Nočem je, ker je strahoten navržek vsemu trpljenju. Ti jo nosiš v sebi — kakor ona. — Zato imaš prav, ko prisiš, naj molčim. Zakaj, sam čutim, da mora vsaka moja beseda biti kletev. Vsemu se upiram. Dobremu in zlu. In

zlasti se upiram lastni krvi. To je vsa muka. Kako nosim to bolečino v sebi, si ne moreš misliti. Trga me od zemlje, od vsega živega in me vodi v svet, v katerem ne vidim več nobene žive duše, v katerem je le še en sam majhen, neznamenit ničvreden jaz, ki je zaljubljen v sebe in bi se hkrati rad sam pred seboj izgubil.

Ko sem prej v mraku — koliko more človek doživeti v eni uri! — iskal, blodil, ruval iz sebe srce, sem to pesem za trenutek zgrabil in jo držal, da se mi je od napora zmedlo. In le tretja, samo tretja vrsta mi je ostala v roki. To držim, držim! A dokler nimam vseh, je ta vrsta nič. — Takrat je nekaj počilo, se zlomilo. Nisem mogel dalje. Bilo mi je, kakor bi me bil nekdo posvaril. Morda meni ni dano, da bi stopil v to svetišče kot svečenik. Ne znam sebe darovati. Vidiš, to ima Štefan. On se neprenehoma daruje. Vem, hotel sem, da bi samo sebi pel. Jaz sam sem pa tudi za sebe premajhen. Roka mi je omahnila, duh je klonil. Nimam moči, nimam volje. Nikoli nisem poizkusil imeti volje. Vrgle ste me v svet z voljo v žepu. Da, da, zmeraj se moram povračati na vas. Nekdo mi je tedaj, ko nisem mogel več dalje, ko so se mi glasovi zmedli, sunil nož v srce. Sledil je strahoten zvok činel. Takoj za tem so me preplavili glasovi mogočnega zbora v neskončni daljavi. Nekaj časa so bili boječji, tihi, pridušeni. Bal sem se, da ne zaspi. Se zmeraj sem upal, da zgrabim. A glasov nisem mogel jasno razbrati. Razločno sem čutil, da mi jih nekaj z vso silo brani zgrabiti. Toda kmalu — zona me je stresla, sem jih spoznal. Zaslišal sem donečo, silno — prav to, poslušaj — prav to pesem, ki zdaj tako srebrno zveni iz matere na dvorišču. — Povsem hladno čutim, da lomijo ti glasovi to noč do zločina. Napravijo me hromega. A prej, prej, ko sem jih skušal sam zgrabiti, so navalili name kakor bi me hoteli zadušiti. Višine so se pričele loviti s plazovito naglico hrumeče druga v drugo, padale preko strahotnih pobočij v črna brezna, da je žvižgalo, trobilo, bobnelo iz njih v ti-sočernih nekaj in se vse strnilo v divje razsajajoč vihar. Iz njega, pojenjaval je, so potem počasi, lahko se dvigajoč, srebrno zazveneli spet jasni zvoki — materine pesmi. Bila je uspavanka. Ali si moreš misliti, kako more biti človeku, ki se pravkar reši iz viharja in pade v hišo, kjer mora poslušati uspa-

vanko? — Onemel sem. Prišel sem na pravo pot. Toda v meni je vse ubito. Takrat, ko mi je uspavanka zazvenela na uho, bi se bil najrajši zakrohotal. A zdajle, bi hladno ubijal, ko moram mirno poslušati to blazno pesem ubitega življenja in se ne morem geniti. Vsa volja, vse misli, vsa čuvstva so ugasnila. Ostala je samo ta resnica: Materi se je omračil um. In vem zakaj. Ni pokore, ki bi mogla izmiti v duši zavest zločina, dokler zločinec greha ne prizna in dokler mu ta greh daje ves zunanji lesk in je podlaga vsemu njegovemu življenju. Očeta razumem. Vas pa ne morem razumeti. Morda nočem! Izven zakona smo! Za to naši milijoni nikomur nič mar! Da, mrtvemu je najbrže lahko bilo dokazati alibi. Ali je pa mrtvemu tudi lah-

ko dokazati, da je kot požigalec ubijal...«

»Ariell«

»Molči! — Ali je pa mrtvemu lahko dokazati, da je kot požigalec ubijal, bom — šele izvedel. Zdaj vem pa to: da so milijoni, od katerih živimo — ukradeni! In vem tudi to, da ni zakona, ki bi jih nam mogel vzeti. Zakaj Štern je zadevo znal urediti! Od vsega mi bo ostalo le spoznanje groze! Nevidna roka sega po nas. Nikjer, nikjer ni luči v naših prostorih. Če zagori, nas je strah. Ko si vstopila, mi je bilo, da moram zblazneti. Naj se že dopolni! Usliši me, Bog!«

Roman izda založba »Slovensko delo«, Karlovska c. 18., Ljubljana. Za subskribcije, do 1. septembra t. l. stane v celo platno vezana knjiga (600 strani) din 144, v polustoju pa din 168. Knjigi bo dodan ex libris akad. slikarja Ivana Carga, opremi jo pa arhitekt Niko Bešek. Delo je plačljivo tudi na obroke.

M L J E T - J E Z E R O

EDEN NAJLEPSIH KOTICKOV NASEGA PRIMORJA

Inž. J. RUSTIA

Ko zapusti brzi parnik, ki vozi med Sušakom in Kotorom, postajo Korčulo, staro mesto — istopimenega otoka — in okrene južnovzhodno v Mljetski kanal, se nudi potnikom kmalu razgled na podolgast v smeri j. v. proti s. z. ležeči otok. To je najjužnejši naših večjih otokov: Mljet ali stari Melita. Dolžina otoka znaša v zračni črti 36 km, širina v južni tretjini 2,6 in v daljnem severnem delu 3,2 km¹⁾

Nekdaj je bil ves otok dobro z gozdom zaraščen.²⁾ Poseki, krčenje gozda za pridobivanje obdelovalne zemlje, za gojitev buhača in v manjši meri drugih poljskih kultur, požari in neizmerna paša koz, so povzročili stanje, ki kaže danes na različnih krajih kamenit, gol svet manjšega ali večjega obsega, katerega le v presledkih pokrivajo mediteranske trave. Geološka formacija otoka je slična krasu. Glavno maso tvorita apnenec in kredni doloMIT. Konfiguracija krasa je tudi tu izoblikovana. Gričevje in grebeni manj ali več visoki (najvišji dosega višino okoli 500 m, medtem ko se vzdigujejo nekateri školji ob otoku le 40 —

45 m nad morjem) in med temi večkrat globoko zarežane doline z obdelovalno rodovitno zemljo, zasajene s trto, oljko, smokovcem in v bližini sel z mandljevci. Tudi je nekaj votlin, značilnih za kras in nekaj požiralnikov (pronorov). Vendar kaže Mljet nasproti drugim otokom posebnost vulkanskega terena.³⁾ Že v l. 1825 in 1826 se je ponavljalo podzemno bobnenje in topovsko grmenje (opisano pod »Phönomen von Meleda«), ki je otočane nemalo prestrašilo in so oblasti resno razmišljale o izselitvi prebivalcev na bližnji polotok.

Podnebje na otoku je mediteransko:

1) Po prof. Bohinju (»Naše morje«) znaša površina otoka ok. 100 km²

2) Dr. Gusić, Mljet.

3) V svoji knjigi »Geologija Dalmacije« navaja dr. Schubert, da spričuje eruptivno kamenje izbruhe vulkanov v daljni davni preteklosti v Dalmaciji sploh.

poleti suho, vroče, a pozimi prijetno hladno, tako da zleze živo srebro redko kdaj pod ničlo. Sneg zapade mogoče v desetletju enkrat, skopni običajno pa še isti dan. Izmed vetrov je najznačilnejši šilok (»scirocco«), ki zapiha z Jadrana in meče v svoji jakosti morske valove 20-30 m visoko ob juž.zapadno obrežje. Posledice se vidijo v globoko izpranem skalnatem svetu, nad katerim životari deformirano rastlinstvo, da sliči — posebno borovci — našemu ruševju. Burja se pojavi pozimi, ko zapade sneg na vrhovih celine, vendar se ne more primerjati s kraško ali vipavsko. V poletju hladilen in Mlječanom za vožnjo preko kanala dobro došel je maestral, ki zapiha navadno proti poldnevu od s. z. Deževje ima tu svoje dobe: od maja do septembra vlada — z malimi izjemami — suša, tako da ne najdeš na polju in v gozdu, še manj pa v skalnatih pobočjih zelene bilke. A po prvih deževjih narava zopet oživi in pojavlja se nekako druga pomlad.

Žive vode je na otoku bore malo. Le maloštevilni so studenci, ki dajo ob suši, kolikor sploh ne vsahnejo, komaj za najnujnejše potrebe zadostne vode. Zato pravi dr. Gušić v svoji knjigi »Mljet«: »Za ljetnih suša hladan svjež napitak rijetka je dragocenost.« Pomagajo pa otočanom v tem času navadno na terasah hiš zgrajeni nabiralniki za deževnico.

Severni del otoka, približno $\frac{1}{4}$ celotne površine, je še sedaj dobro zaraščen in kaže v gotovih predelih bujno vegetacijo.

Rastlinstvo je tu (kakor sploh na otoku, kjer je še gozd ohranjen) povsem sredozemsko in v nizkem gozdu (»makija«, ki zavzema od navedenega predela tri četrti ploskve) po največ zimzeleno in bogato na vrstah, kakor le malokje na drugih otokih Dalmacije. Glavni tvorci v makijah so: drvo-liki vres, planika (jagodišnica) zeleni hrast (adraš), zelenika, veleplodni, rdečeploдни in fenicijski brin, (somina) mirta, rožičevce, pistacija, udika, divja oljka. Visoki gozd — tudi v strnjelih skupinah — (skupna ploskev $\frac{1}{4}$ zgoraj omenjenega gozda) tvori — s podrastkom makije-alepski bor, ki služi dobro za gradbo čolnov in daje, čeprav star, trske za »luč«, ki so ga prej izključno rabili pri nočnem ribolovu. Posebnost je sestoj pinj na južnem vrhu otoka, na »Saplunarah«. Redek je z gozdu plutec, nekaj več je lavori-

ke. Te tri drevesne vrste, kakor tudi rožičevce, bi se dale (po prof. dr. Balenu, Sum. list 1935) tu in na drugih naših južnih otokih v večjem obsegu vzgajati, ker so za rast in uspeh istih vsi pogoji povoljni.⁴⁾

S kulturo teh rastlin bi bilo mogoče izogniti se vsakoletnemu uvozu znatnih množin pinjola, rožičev, listov in vejic lavorja in pluta, za katere trošimo lepe milijone.

Glede živalstva je otok zelo reven. Razen že omenjenih številnih koz in ovac, ki so za hrano in obleko prebivalstva neobhodno potrebne, poleg nad vse skromnega in za prenos drv in drugega vsakovrstnega blaga ter oseb vsaki družini v enem ali več komadov potrebnega osliča, je na otoku

le nekaj volov črnogorske pasme, ki so otočanom orači, prepuščeni — zaradi paše — dober del leta na nekaterih školjih sami sebi.

Neka znamenitost otoka, strah čobanic (pastiric) in velika nevarnost za drobno živino so številni modrasi (pepeluše). Za njih decimiranje so že ob koncu prejšnjega stoletja importirali iz daljnega vzhoda munge, male živali, slične kunam, ki so v domovini znane uničevalke strupenih kač. Na Mljetu so se te živalce, ko se je pošiljka kasneje ponovila, tako razmnožile, da jih danes najdeš tudi že na južnem vrhu otoka. Modrasi pa so postali bolj redki. Tu in tam najdeni ostanke modrasov kažejo, da opravljajo mungi dano jim nalogo z uspehom.

Ob času selitve se pojavijo v precejšnjih množinah dobro rejene prepelice, divje gosi in sive čaplje. Tedaj pa pokajo na vseh koncih in krajih dolgocevnne puške otočanov.

4) Kulturo pluta na Mljetu in drugih južnih otokih priporoča toplo poleg prof. dr. Balena tudi dr. Gojtan, Zagreb, med tem ko je prof. dr. Petračić, Zagreb, mnenja, da klimatične razmere v Dalmaciji niso ugodne za uspevanje te drevesne vrste. (Sum. l. 61938.)

Ptice je na otoku razmeroma malo. Le kosi se pojavljajo v večjih množinah posebno jeseni, ko jim nudijo oljke slastno sadje. Zelo nadležne so še male rumenorjave mušice, znane pod imenom »papatači«, ki oropajo človeka nočnega spanca. Le z drobnimi mrežami na oknih in z dimom na žerjavico posutega buhača se jih človek obrani.

Prebivalcev ima Mljet okr. 2300, nastanjenih v sedmih, zaradi bližine obdelovalne zemlje, pa tudi zaradi varnosti bolj v sredini otoka ležečih vaseh, od katerih je Babino polje (dobro uro hoda nad P. Sovro) glavna.

Skoraj vsi so izborni mornarji in ribiči. Ob obrežjih otoka so namreč znano dobra lovišča in je ribolov glavni vir dohodkov prebivalstva, saj razen le malo vina in olja ni drugih pridelkov za vnovčevanje. Poseben sloves uživa belo blatsko vino (selo Blato), ki so ga Francozi že konec prejšnjega stoletja kaj radi kupovali in odvažali v Francijo. Otočani so nasproti tujcu spočetka previdno nezaupljivi, po za-

dovoljivem spoznanju, mu postanejo pa dobri prijatelji in marsikateremu ne manjka prirojene pretkanosti, diči jih pa prava slovanska gostoljubnost. Svojo rodno grudo ljubijo nad vse. Gredo po večini v širni svet, si ustvarjajo — v mnogih slučajih — tam existenco in premoženje, pa se na to radi vrnejo na otok, kjer povečajo in modernizirajo staro rojstno hišo ali si pa zgradijo nov dom. Ženske se drže vztrajno svojega doma pri starših ali pri življenjskem drugu. Starejše hiše so zelo primitivno s kamnom zidane; večkrat le z enim ali dvema prostori — v takih razmerah, pri pomanjkanju vsake higijene — še kopanju niso kaj posebno vdani — ljudje razmeroma zdravi in dočakajo precejšno starost. Če izrazi tujec zaradi tega svoje začudenje, mu hudomušni otočan poja- sni navidezni vzrok: »jer nema kod nas liječnika; pa hvala bogu«.

D A L J E

ŽIVALSKA HIPNOZA

Ze-I 1636 je bil opisan prvi slučaj »živalske hipnoze« kot »experimentum mirabile« (čudovit poskus). Neki Schwendter je položil razne živali na hrbet, jih nekaj časa držal ter jih potem izpuštil. Živali niso pobegnile, kakor je pričakoval, temveč so obležale v nepremičnem stanju. To preprosto opazovanje je začetek »živalske hipnoze«. Preizkusili so vse mogoče načine, da bi povzročili to čudno stanje pri najrazličnejših živalih.

Znanstveniki si dolgo niso mogli razložiti tega pojava. Nekateri so istovetili »hipnozo« živali z umetno povzročenim spanjem. V resnici je velika podobnost med spečo in hipnotizirano živaljo. Hipnotizirane živali navadno zatisejo oči, vendar se razlikujejo od spečih živali po močnem dihanju in po drugih znakih. Razen tega so nove raziskave pokazale, da se ptice med hipnozo premikajo in da se v nekih mejah udeležujejo dogodkov v njih okolici. Mnoge ptice okrenejo čisto glavo in motrijo okolico. Kokoši in gosi pobirajo zrna celo v hipnozi. Kos n. pr. tesnobno »kriči«, sraka pa »škriplje«. Vsi ti pojavi so proti teoriji, ki istoveti hipnozo s spanjem.

V zadnjem času razlagajo učenjaki živalsko hipnozo v bistvu z duševnimi dogodki in sicer predvsem s tesnobo. Ze Schwendter je pisal, da je v nepremično stanje položena kokoš »v velikem strahu«. Ta domnevek so pozneje opustili, ko se je

posrečilo »hipnotizirati« tudi živali brez velikih možganov. Ker so veliki možgani sedež vsega duševnega dogajanja — torej tudi strahu — se je zdelo, da je razlaga hipnoze kot »pojava strahu« napačna, zlasti še, ker so ugotovili, da ne kažejo živali brez velikih možganov prav nobenega strahu. Ti poskusi so dokazali, da gre le za navaden refleks. Toda tudi ta »dokaz« so po najnovejših poskusih dokončno zavrgli in sicer predvsem s poskusi hipnoze brez mehničnega dražljaja t. j. brez držanja živali s hipnotičnim namenom. Dr. Warnke je n. pr. opazoval, da je sinica, ki je zašla v vršo, kazala vse znake tipične »hipnoze« ter se je dala prijeti brez vsakega odpora. Dr. Steininger pa poroča o pegasti sovi, ki se je v suženjstvu vselej zvrnila, kakor hitro se ji je približal človek.

Po poročilu profesorja Güricha postane afriški zajec-skakač med divjim vpitjem domačinov popolnoma trd od strahu.

Kakor vsi drugi nagoni tako je tudi hipnoza velikega pomena v življenjskem boju živali. Znano je, da se napravijo mnoge živali mrtve, kar zmanjša čuječnost in napadalno strast sovražnika. Pomanjkanje te strasti pri mirnem zadržanju nasprotnika poznajo zelo dobro živalski krotilci. Znano pa je to tudi iz vsakdanjega izkustva s psi. Slabotnejše živali ležejo pogosto nepremično k nogam močnejšega na sprotnika in se tako rešijo pred njegovim napadom.

Po dr. E Waltherju — mp

PESNIK IN FÜHRER

Znameniti praški nemški pesnik Rainer Maria Rilke, ki ga André Gide imenuje »enega največjih poetov sodobne Nemčije«, je Francozom dobro znan po izvrstnih prevodih Mauricea Betza. Pred kratkim je imenovan prevajalec, avtor obširne študije »Rilke vivant«, izdal spet novo zbirko Rilkeve Poësie (v založbi Emile-Paul), ki jo krasi posrečen posnetek pesnikovega poprsja izpod dleta kiparke Klare Rilke, nekdane učenke slavnega Rodina.

»Nouvelles littéraires« vedo o tem kipu, o poetu in o Hitlerjevem občudovanju njegove muze povedati naslednje zanimive zadeve:

Poprsje R. M. Rilke je bilo izdelano že več let, toda Klara Rilke se je šele lani odločila, da ga prvič razstavi, in sicer v Monakovem. Kakšno pa je bilo njeno začudenje, ko je nekaj dni po otvoritvi razstave izvedela, da je kancler Hitler osebo kupil Rilkeov portret, ker si hoče z njim okrasiti svojo vilo v Berchtesgadnu. Führer tretjega carstva je torej občudovalec pesnika R. M. Rilke — kako ta vest ne bi presenetila poznavalcev Hitlerjevega značaja in poetove umetnosti? Kaj neki je nagnilo kanclerja k delu tega čistega in nežnega pesnika, ki so ga oficialni režimski kritiki ožigosali za manj vrednega in dekadentnega?

Razlago za to führerjevo gesto je treba iskati na vseh drugih področjih, samo ne na literarnem. Ali mar ni Rilke, rojen Pražan, pesnik nemškega jezika pa češko-slovaške državne pripadnosti, eden tistih sudetskih Nemcev, katerim nemška vlada zadnje čase posveča toliko skrbi in pozornosti?

Da izvira Rilkeva rodbina iz Sudetov in ne s Koroške, kakor je pesnik tudi sam mislil — je skoraj neizpodbitno dokazal ravnatelj Rilkevih arhivov v Weimarju Karl Sieber, ki je našel sledi poetovih moških prednikov v Turmichah, Pretlichah in Milošicah (po nemški Türmitz, Pretlitz in Miloschitz!). Rilke, praški Nemec, je pripadal torej nemški manjšini na Češko-slovaškem. Tako je to nepričakovano in pozno zanimanje nemškega kanclerja za pokojnega pesnika bolj podobno političnemu zlorabljanju kakor slovstvenemu spoštovanju.

Sicer pa je treba poudariti, da je umetniški in človeški lik pesnika Rilke kaj malo pripraven in primeren za takovrstno »kulturno« priklopitev. Saj je znano, da je Rilke že pred vojno simpatiziral s Čehi, spominjajo se njih mučnikov za svobodo v nekaterih svojih »Praških zgodbah«, in da je bil leta 1921, med prvimi, ki so se poklonili prezidentu Masaryku in mu izrekli svoje želje za procvit mlade češko-slovaške republike!

Res je, da je bil Rilke sudetski Nemec! Toda prav gotovo bi se ne bil dal uvrstiti v nobeno separatistično gibanje. Ni

dvoma, da bi bil ta veliki nemški pesnik prijatelj Čehov, občudovalec Karla Capka, Brezine in Kajetana Tyla (ki ga je tako priporočal Francozom, naj ga prevedejo), »državljan intelektualne Evrope«, kakor ga je krstil Paul Valéry — če bi bil še živ, zvest tovariš in sodelavec tistih, ki propovedujejo spravo med Prago, Berlinom in njegovimi nemško govorečimi rojaki...

P. Karlín.

POZDRAV DANTEJU

André Doderet je letos dal med ljudi nov francoski prevod Božanske komedije, to pa v dvanajstercih, desetercih in osmercih, tupačam celo v neenakem ritmu, kadar je kazalo do dobra posneti vtisk izvirnega besedila. Ob tej priliki so razstavili ilustracije, ki jih je izvršil Edy-Legrand. A že prej je na vse te dogodke opozoril duhoviti obzornik »Micromegas« (≡ velik in majhen), kjer so raznoteri slovstveniki osvetlili mistični in satirični ep. Pierre Dominique nas opominja, kako je vneta politična pristranskost oplodila pesniškega duha De Pierrefeu razkriva Dantejevo spretnost v izumljanju peklenskih muk, Raymond Millet njegovo stremenje proti miru, F. de Fosca umetniška tolmačenja njegovih del skozi stoletja, Ch. Chassé njegovo globoko sorodnost z nekimi političnimi teoretiki naše dobe. Redovnik Gorce prikazuje Dantejevske Evrope s glavnim mestom Parizom. Doderet se vprašuje, ali je bil D. v Parizu, in pritrjuje z Villanijem in Boccacciom. Zbornik zaključuje gospa M.-A. Comnène s člankom: D. je živ.... Knjiga spominja publikacije, ki jo je za 600 letnico smrti uredil dr. Al. Res za Slovence.

D. Ante

ZADNJI SVOJEGA RODU

V provansalski vasi Fontvieille je pred kratkim umrl 87letni mlinar Jules Ribet, lastnik zadnjega mlina na veter v južni Franciji. Pokojni oče Ribet, originalni in šegavi možakar, je po naključju v letih pred francoskonemško vojno imel tesne stike s francosko literaturo, oziroma z enim njenih najznamenitejših in najvidnejših proizvajalcev: s »Pismi iz mojega mlina«. Njih slavn avtor Alphonse Daudet se je namreč takrat, bolan na pljučih, zdravil v Provanci in leta 1866. pričel s prijateljem Paul Arèneom v pariškem Evénement priobčevati svoje neumrljive »lettres«, zgodbe, črtice, impresije iz provansalskega pestrega življenja in bujne narave.

Pisatelj Sapfe in Tartarina iz Tarascona je stanoval v Montaubanu in čisto hodil v mlin očeta Ribeta na čašo muškata in pomenke, ki se jih je ta »literarni« mlinar, poslednji svojega rodu, s ponosom spominjal v pozno starost.

Mlin družine Ribetovih, ki ga je gonil, kakor pravi Daudet, »le souffle de bon Dieu«, se je vrtil skoraj sto let, od 1814 do 1915.

pk

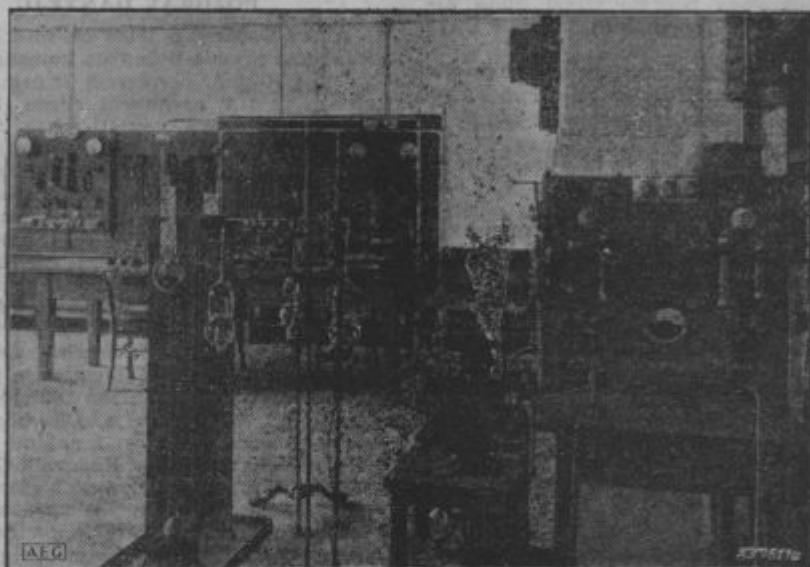
TEHNIČNI OBZORNIK

ELEKTRONIKA

Leta 1911 je predaval v fizikalno-kemijskem inštitutu znamenitega profesorja Nernsta v Berlinu Robert von Lieben pripravo, ki je »valovite tokove najbolj kompliciranih vrste brezhibno ojačevala. Že v naslednjih dneh so si ogledale pripravo

spremenjena, z njo vred pa se je spreminilo tudi njeno krmarjenje. Prvotni Liebenov izum je namreč uporabil magnetno krmarjenje. Novi je z uvedbo tako zvane mreže za vselej zapustil vztrajno-togi magnet.

V mesecu juliju l. 1912 je bila cev še toliko izdelana, da jo je že preizkušala poštarna uprava in v septembru so se že izja-

tvrdke Siemens, Feiten & Guilleuma, Telefunken in AEG ter sklenile skupno pogodbo z iznajditeljem. V njej so se vse štiri tvrdke zavezale, da bodo po devet mesecev trajajočih preizkusih iznajdbo odkupile.

Da bi bil preizkus cevke tem temeljitejši, so zgradile tvrdke poseben laboratorij (gl. sliko). Uspehi proučevanja niso izostali. Prvotna oblika cevi je bila kmalu povsem

vili strokovnjaki, da po »do tedaj napravljanih poskusih ni izključeno, da se bo cev obnesla v telefonskem prometu«. — V javnost so prodrla poročila o cevi šele v jeseni l. 1913. Ko se je pričela svetovna vojna, je bila cev že tako spopolnjena, da je omogočala brezštevne brezžične zveze na fronti in v zaledju. (tma)

V Kanadi že 19 let grade veličanstveno cesto, od obale Atlantskega oceana do Tihega morja. Dela na česti, ki bo skoraj 7200 km dolga, se bližajo zdaj h kraju in inženirji računajo, da jo bodo 1940 lahko izročili prometu. Cesta je v vsej dolžini 10 m široka in najmodernejše urejena za motorizirani promet. Vozila bodo lahko razvijala na nji polno brzino, ker so ovinčki tako blagi, da vidljivost ni nikjer manjša nego 150 m naprej.

Geologi so v bližini Gradca na Štajerskem odkrili na terenu znake, ki kažejo, da utegne biti v globokih zemeljskih plasteh petrolej. Nedavno so že pričeli s poskusnim vrtanjem. Po vsej verjetnosti gre za izrastke petrolejskih ležišč v našem Medjimurju.

Sahara — ni najbolj suhi predel naše zemlje. So kraji, ki imajo še manj dežja

nego Sahara. Tako n. pr. nedavno v malem mestecu Pirados v Chile so postavili spomenik, ki nosi tale precej nenavadni napis: »25 decembra 1936 je na tem mestu po 91 letih spet prvičkrat deževalo«. Ta edinstveni spomenik je iz kamna in ima obliko vodne kaplje.

Najstarejša lokomotiva v Evropi obratuje na neki industrijski progi na Šahkem. Zgrajena je bila 1861, in krščena na ime »Muldentale«. Od svojega rojstnega dneva je že 77 let neprestano na kolesih in še je dovolj čila in zdrava, da lastniki ne mislijo na naslednjico.

Po najnovejši statistiki meri evropsko cestno omrežje približno 2 milijona km. Naša država participira na tem omrežju s ca. 6 promile

FOTOAMATER

Uspeh vseh posnetkov morja zavisi v veliki meri od črt valov v ospredju. Valovi, ki so kameri najbližji, morajo biti brezpogojno najostrejši, posebno če hočemo spraviti na posnetek večjo vodno ploakev. Posnetki ob morju ob opoldanskem soncu so v tem času tvegani. Razsvetljava je plehka, brez kontrastov in dobimo slike, ki ne povedo ničesar. Samo mojster bo znal tudi s takšno razsvetljavo nekaj napraviti. Pri snemanju valov mora biti kamera čim nižje, da dobimo valove višje in učinkovitejše. Kakor za vsako vrsto pokrajinskih posnetkov velja tudi tukaj načelo: ospredje je najvažnejše.

Amaterji, ki še nimajo pripomočkov za določitev svetlobe, nas pogosto vprašujejo, kako naj osvetlijujejo pri tej ali oni priliki. K temu bi dejali, da so vsa navodila v tem oziru zelo iluzorna, kajti osvetlitev je odvisna od toliko različnih činiteljev (svetlosti predmeta, dnevnega in letnega časa, svetlobnih prilik, zaslonke, občutljivosti snemalnega tvoriva, načina, kako hočemo to tvorivo pozneje razviti itd.), da more neizkušen amater ustreliti zelo mimo, tudi če se drži splošnih navodil najboljših praktikov. Amater, ki vprašuje za čas osvetlitve, namesto da bi si za nekoliko dinarjev kupil kakšno osvetlitveno tabelo, kakršnih mu je nešteto na razpolago, sploh preveč očitno dokazuje, da je neboljen zelenec in mora pri naprednejšem amaterju zbuhati nehote pomilovalen nasmeh. Seveda ni nič slabega, da je nekdo zelenec, kajti to so bili nekoč tudi največji mojstri, zahtevati pa moramo tudi od začetnika, naj upošteva enega izmed osnovnih stavkov fotografiranja, ki pravi, da se osvetlitev, če nimáš res ogromne izkušnje, ne da določiti kar tako na pogled, brez merilnega pripomočka, pa naj bo to enostavna tabela za nekoliko dinarjev (nekateri fotografovi jih dajejo tudi zastonj) ali pa moderni električni svetlomer za nekoliko stotakov. Samo za tiste trmoglavce, ki hočejo na vsak način z napačnimi osvetlitvami kvariti dragoceni negativni material, navajamo nekoliko števil:

Pri zaslonki 8 ali 9 in negativnem tvorivu 16 do 18 stopinj DIN osvetli prosto pokrajino z daljavo, ob morju in v visokem gorovju okroglo 1/250 sek, svetle ceste in trge 1/100, osebe in skupine na prostem 1/50 in osebe ter druge predmete v senčnem ospredju 1/25 sek. Če imaš na objektivu rumenico, kar je posebno za pokrajinske motive z nehom vedno priporočljivo, za snemanje motivov brez neba, osebe in skupine pa ne, tedaj vzemi še enkrat daljše osvetlitvene čase. Isto velja, če uporabljaš za tri stopinje DIN manj občutljivo tvorivo (brez rumenice), dočim je treba za več nego 18 stopinj DIN občutljiv material osvetliti za polovico krajše. Ti na-

sveti veljajo za poletne sončne dni od 8. dop. do 4. pop.

Posnetki z infrardečimi žarki kažejo neredko navzlic najbolj skrbni ustanovitvi nezadovoljivo neostro. Ta pojav ima svoj vzrok v tem, da je goriščnica objektivov za infrardeče žarke daljša nego za navadno svetlobo. Če ustanovimo po razdaljni merilnici, upošteva ta le »navadno goriščnico«, a če ustanovimo po medicini, smo ustanovili pač le »navadno sliko«. In v obeh primerih je razdalja med objektivi in plastjo prekratka. Pomagati si moremo na dva načina. Prvi način je ta, da napravimo vrsto poskusnih posnetkov z iztegi, ki so stopnjema za 1 mm daljši nego normalni izteg in si na ustanovitveni lestvici zapomnimo tisto točko, kjer smo dobili najboljšo, najostrejšo sliko. Drugi način pa je ta, da ustanovimo na medicino, z ne preveč temnim rdečim sifom na objektivu, s čimer si avtomatično popravimo skoraj vso razliko. Nasprotno pa je popolnoma nesmiselno, če damo pri delu z daljinomerom na tega rdeči filter, kajti meritveni postopek temelji tukaj vendar na neki vrsti triangulacije in je zato od barve svetlobe neodvisen. (»Die Galerie«)

Fotoklub Ljubljana: V torek običajni članski večer, v petek seja celotnega in razstavnega odbora.

Novi uspehi slovenskih amaterjev. Jeseniška krajevna skupina Fotokluba Ljubljane je ena najagilnejših fotoamaterskih skupin v naši državi in se lahko ponaša s nekoliko imeni, ki slovijo tudi zunaj naših mej. Tako je član te skupine, mag. pharm. Ivo Koželj prejel te dni od ameriške National Recreation Association (Narodna zveza za odih, bi rekli po naše) laskavi poziv, naj bi ji odstopil svoje delo »Kingsarajse« (ki bo viselo na III. mednarodni razstavi v Ljubljani) za reprodukcijo na naslovni strani njene propagandne brošure. Zveza mu sporoča, da je dolgo časa zaman iskala posnetek, ki bi bil tako primeren za njene namene kakor je ta. Slike so videli na mednarodni razstavi v New Yorku, kjer so jo v katalogu označili kot eno najboljših razstavljenih del. Pred kratkim pa je imel isti avtor v Varaždinu na povabilo tamkajšnjega Rotary kluba zelo uspešno predavanje o moderni fotografiji v naravnih barvah. Cela vrsta zares lepih lastnih posnetkov, ki jih je tam pokazal, bo razstavljena isto tako na III. mednarodni razstavi. — V Lomu u Mostu na Češkem se vrši ta čas velika mednarodna razstava, na kateri so se slovenski amaterji kot skupina odrezali nad vse dobro. V odbor razstave je bil imenovan tudi član FKL g. Ante Kornič in med odlikovanci je isto tako član FKL g. Janko Branc, ki je prejel bronasto kolajno. Ta razstava je mnogo pripomogla k temu, da bo na letošnji ljubljanski internacionalni skupina čeških amaterjev ena najštevilnejših.

Fotografický Obzor, glasilo čekoslovaških amaterjev, priobčuje tokrat osem krasnih umetniških reprodukcij po delih, ki visijo na mednarodni razstavi v Lomu u Mostu. Med njimi je tudi reprodukcija znanega posnetka »Z Rebrja, ki ga je napravil Ante Kornič. To je, če se ne motimo, prvi posnetek slovenskega amaterja, ki je izšel v tej ugledni in lepi reviji. Potrebno bi bilo, da bi ji naši amaterji, ki so navezani na tuje revije, posvetili več pozornosti, saj ga zasluži kakor le malo drugih.

Med številnimi revijami, ki jih izdaja za amaterje svetovno znana založba Knapp v Halleju moramo tokrat še posebej omeniti »Fotografische Rundschau, ki priobčuje v posebni prilogi celotni referat g. Groza o pomeniteju ocenjevanja slik na dunajskem amaterskem kongresu. Nova mednarodna fotoamaterska unija je ta referat izdala kot prvo svojo uradno objavo tudi v posebnem oddisu. Interesanti dobe to za nas častno številko »Fotografische Rundschau lahko v vsaki fotografski trgovini ali pa od Fotokluba Ljubljane.

FILATELIJA

Mednarodna razstava znamk v Pragi

Od 26. junija do 4. julija, torej prav med zletnimi dnevi, je imela Praga tudi mednarodno razstavo znamk, ki jo po razstavljenem materialu lahko štejejo sploh med največje razstave, kar jih je do danes imela.

V prostorih Narodnega doma na Vinohradih in v domu »Poljedelske prosvete«, ki leži Narodnemu domu nasproti, je razstavilo nad 500 največjih zbiralcev sveta, med njimi 21 državnih poštних uprav ogromne količine znamk. Tu je filatelista lahko videl razen nekaterih prav redkih izjem vse, kar je doslej po svetu izšlo znamk in znamkam podobnega, pa tudi gradiva iz dobe, ko znamk še ni bilo. Kakšna vrednost se je nabrala na razstavi pove že dejstvo, da je bilo razstavljenih med drugim 5 znamk prve serije z Mavricija, in sicer tri po 1 cent in dve po 2 centa. Prevladovale so klasične znamke in smo videli tu menda najlepše kose, ki sploh obstoje. Precej je bilo razstavilcev znamk naše države, delno naših ljudi, delno pa tujcev. Odrezali so se zelo dobro, saj so dobili kar 15 kolajn, med njimi 2 zlati.

Za razstavo je bil izdan poseben spominski blok z dvema znamkama, in sicer sinjo po 50 halefov s sliko Vyšehrada in rdečo po 1 krono s pogledom na Karlov most in Hradčane v Pragi. Blok se je prodajal (po 5 kron), dobili pa so po en kos samo obiskovalci razstave, tako da je stal z vstupnico vred prav za prav 8 kron. Na njem je razen obeh znamk samo še češkoslovaški grb v rdeči in napis »Praga 1938« v sinji barvi. Navala nanj ni bilo, ker je imel dosti veliko naklado. Nekoliko obširnejši pregled čez razstavo bomo prinesli v prihodnjih številkah. B. R.

Zgodovina na poštних pečatih

Skoraj vsakdo dobi kaj pošte, in če ni ravno zbiralec, se za znamke in za žige na svojih pismih ne bo dosti menil. Pogosto pa bo tudi nefilatelista pri kakšni kuverti obstal in pogledal nenavaden žig, ki je na znamki. Poštne uprave so namreč že davno uvedle razne priložnostne žige za svečane prilike. Pri raznih kongresih in ob raznih zgodovinskih dneh so takšni žigi že nekaj vsakdanjega. Za razstavo znamk v Pragi, ki so jo šele nedavno zaključili, je na primer češkoslovaška poštna uprava izdala poleg posebnega razstavnega bloka kar osem različnih priložnostnih žigov. Na slikah ob tem članku prinašamo nekaj reprodukcij takšnih posebnih žigov, ki so izšli v Nemčiji v zadnjem času. Seveda zbiha takšne žige le malo zbiralcev, kajti kam bi pa prišli, če bi se vsi specializirali še na te malenkosti.

Nove znamke po vsem svetu

ARGENTINA: Službeni znamki po 5 centimov in rdeče rjavi barvi in po 25 c.

v karminasti barvi sta dobili pretisk »SERVICIO-OFFICIAL« v dveh vrstah.

MONAKO: S sliko princa Ludvika II. je izšla nova vrednota po 55 centimov v rdečerjavi barvi.

NOVI HEBRIDI: Z angleškim in francoskim grbom ter pogledom na mestno ulico so izšle angleške in francoske znamke za nove Hebride. Obe seriji imata isto sliko, le grba sta zamenjana. Znamka po 5 centimov je zelena, po 10 c. oranžna, po 15 c. sinja in škriatna, po 20 c. rdeča, po 25 c. rjava, po 30 c. sinja, po 40 c. olivna, po 50 c. vijoličasta, po 1 frank rdeča na zelenem papirju, po 2 fr. črna na zelenem po 5 fr. črna na rumenem in po 10 fr. škriatna na sinjem. Razen tega so izšle portovne znamke: zelena po 5 c., oranžna po 10 c., rdeča po 20 c., olivna po 40 c. in rdeča na zelenem papirju po 1 fr.

RUSIJA: Izšla je tretja znamka s sliko ruskega paviljona na lanski pariški razstavi. Znamka je sinja po 50 kopejk. — V spomin na oba ruska poleta čez severni tečaj v Ameriko sta izšli dve seriji znamk. Prva ima štiri vrednote in sicer črna in rdečo po 10 kopejk, sivo črna in rdečo po 20 k., rjava in črna po 40 k. in temno lilasto in rdečo po 50 k., druga pa le dve, in sicer lilasto rjava po 10 k. in črna po 20 k.

ŠPANIJA: Vlada je izdala temno rožasto znamko po 40 centimov in rožasto po 45 c. Za sedmo obletnico republike je bila pretisnjena vijoličasta znamka po 15 c. Cervantesove serije z novo vrednostjo 45 c., znamka iste serije po 10 c. v rdeči barvi pa je dobila pretisk »250 ptas« in bo služila zdaj za letalsko pošto.

ŠVEDSKA: Za jubilej kralja Gustava V., ki je najbolj popularen kot igralec tenisa, so izšle tri nove znamke z njegovo sliko. Znamka po pet oerov je zelena, po 15 oerov rjava, po 30 oerov pa sinja.

ŠVICA: Za razstavo znamk v Aaravu je izšel poseben spominski blok. Na njem so tri znamke, in sicer dve po 20 centimov s pokrajinsko sliko, potem pa še stara znamka za letalsko pošto po 65 centimov, ki ima pretisnjeno novo vrednost po 10 centimov. Blok ima napise v nemškem, francoskem in italijanskem jeziku.

ŠVICA: Za zvezni dan je izšla dobrodelna znamka po 10+10 centimov v vijoličasti in rumeni barvi s sliko Tellove kapele na štirikantonskem jezeru.

ZAKAJ SE GOLOB PISMONOŠA VRAČA DOMOV?

Sposobnost do vračanja domov je lastna mnogim živalim, vretenčarjem in drugim. Posebno golob pismonoš pa je že od nekdaj dajal znanstvenikom priložnost, da so poskušali to sposobnost razložiti. Med letom golobov pismonoš in letom solivk je velika razlika, čeprav kažeta oba neke sorodne poteze. Novejša znanost ne odklanja obstoja nekega orientacijskega čuta, čeprav si o njegovem bistvu še ni na jasnem.

Zelo zanimivi so poskusi, ki so jih napravili z neizvežbanimi in nepripravljenimi golobi. Naravno je, da zmorejo živali, ki so letele že na dolgih progah, mnogo več nego nepripravljene živali. Golobi, ki so dresirani za določene proge, potujejo seveda tudi hitreje nego nedresirani. Da najdejo pot domov, pa ne zadostuje samo vid, čeprav se brez njega tudi ne znajdejo. Sluh, vonj in tipalni čut po vsej priliki nimajo zveze z orientacijskim čutom. V novjšem času so razpravljali mnogo o tem, da sodelujejo tu magnetni tok in električni valovi, toda trdnega dokaza za to še niso odkrili. vkj

NOVO ODKRITJE PRAČLOVEKA

Na seji družbe za zemljemanstvo v Berlinu je poročal prof. dr. H. de Terra, da so pred nekaj tedni odkrili na Javi nove ostanke pračloveka tipa pithecanthropus. Raziskovalec je obravnaval v zvezi s tem odkritjem problem izvora najstareše človeške kulture na temelju lastnih odkritij v južni in južnovzhodni Aziji.

KNJIGE IN REVJE

Uredništvo je prejelo:

ZDRAVNIŠKI VESTNIK, strokovno glasilo slovenskega zdravništva, l. X. št. 4. priobčuje na uvodnem mestu zelo zanimiv prispevek dr. Fr. Kogoja »O redke nastopajoči nespecifični seroreakcija«. Dr. Iv. Matko nadaljuje svoj članek o »Patogenezi in terapiji oligurije«. Dr. M. Čerňak podaja v sestavku »Kirurški na zdravstvena služba« pregled njegovega dela in njegovih kirurških sodelavcev v Mariboru. Svoja zanimiva in v marsičem poučna izvajanja sklepa z besedami: »Kljub temu da sem se vedno skušal približati v svojem kirurškem delu načinu dela v velikih svetovnih središčih, so me naše male razmere in nemalo-krat celo osebne nagnitosti in nerazumevanje ovirale v tem, dokaz naše revščine, materialne pa tudi duhovne, saj nam v zdravstvu očitno manjka ljudi, ki bi stali nad povprečjem«. Dr. M. Karlin objavlja splošno zanimivo razpravo o »Malariji v Ljubljani pred sto leti«, ki se bo nadaljevala. Nadaljuje se prispevek arh. Iv. Zupana o »Domu zdravnikov«. Dr. Fran Göstl priobčuje nekaj »Redkosti na kliniki«, ki bodo zanimale tudi laike. Zvezek vsebuje še običajne strokovne rubrike. »Zdravniški vestnik« ureja prim. dr. R. Neubauer na Golniku. Celoletna naročnina za nezdruženca st. 90.

EVGENIKA, priloga »Zdravniškega vestnika«, l. IV, št. 2. objavlja na uvodnem mestu v arhivistični poročilo Vilme Janisch-Raković o »Stanici za skupljanje materinog mleka« v Erfurtu. A. Dolenc razpravlja o »Izvoru človeka«. (O tem vprašanju je kratko spregovoril tudi Zia na podlagi najnovejših raziskave prof. M. Weinerta). »Evgenika« urejuje priv. doc. dr. B. Šketelj.

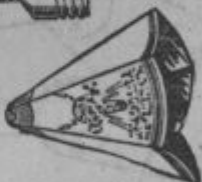
ILLUSTRIRTE ZEITUNG LEIPZIG št. 4868 in 4869. Prva številka je delno posvečena norisberškemu

kiparju Veitu Stossu v sliki in besedi. Med ostalo vsebino je tudi članek »Obisk najvišje japonske gore«, kakor tudi prispevek o »Indokini, francoski posesti v Zadnji Indiji«. — Naslednja številka priobčuje interesantno poročilo o današnji Argentini, o njeni vojski in gospodarstvu. Zadevne ilustracije zaslužijo pohvalo. Nič manj zanimiv ni prispevek o Abesiniji (z lepimi slikami). Več strani je posvečenih avstrijskim krajem. Aktuelen je članek dr. Krausea o vremenskih katastrofah s slikami in zemljevidom zadnje povodnji na Kitajskem. Zvezek vsebuje nadalje poročilo o zasedanju FAI (Fédération Aéronautique Internationale) v Berlinu. List se naroča pri založbi J. J. Weber v Lipskem.

PRAKTIČNE NOVOTE

Posnetki v sobi s sigurnim uspehom

Zakaj se toliko ljubiteljev fotografije tako izogiba snemanju v sobah in zaprtih prostorih? Pred očmi so jim težave snemanja z umetno lučjo in preplašeni obrazi ter zaprte oči pri rabi bliskovne luči. Toda novejša bliščiice v podobi žarnic nam napravijo tudi to delo prijetno in sigurno.

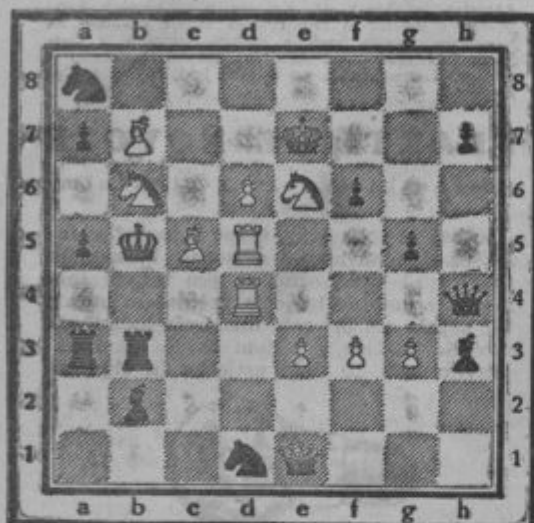

Takšna bliskovna žarnica zagori in pregori v tako kratkem času, da se fotografiranci tega trenutka niti prav ne zavedo in zato nimajo časa, da bi zapirali oči in se preplašili. Nove bliščiice so tudi brez vsake nevarnosti, snažne, ne razvijajo niti dima niti smrada. Vžaritev priskrbimo z zvezo žarnice, ki je napolnjena z aluminiastrimi listi, z lučno napeljavno ali električno žepno baterijo. Aluminiasti listi pod vplivom električnega toka zagorijo, v 1/25 do 1/50 sek. je vse opravljeno. Za zažiganje žarniškega bliska uporabljamo s pridom držaj, v katerem privijemo žarnico in ki ima stikalo ter dovodno žico. Če hočemo prižgati blisk z žepno baterijo, jo damo v držaj. Najbolje izkoristimo svetlobo, če uporabimo z aluminijem obložen reflektor iz lepence, ki se da udobno zložiti. Na tem odsevalniku je natiskana razpredelnica z osvetlitvenimi časi z različne oddaljenosti žarnice ter za- slomba.

PROBLEM 246

Sestavił H. W. Barry, Boston,

Mat v dveh potezah.

Rešitev problema št. 245.

1. Te5—e3 (grozi 2. Se4 in 3. Sd2 mat), Ta5×d5 (na Td8×d5 sledi 2. Sf6—g4, Td5—h5, 3. Lg2 mat), 2. Sb2—c4 in mat Sd2 ali Lg2.

UMETNI DEŽ

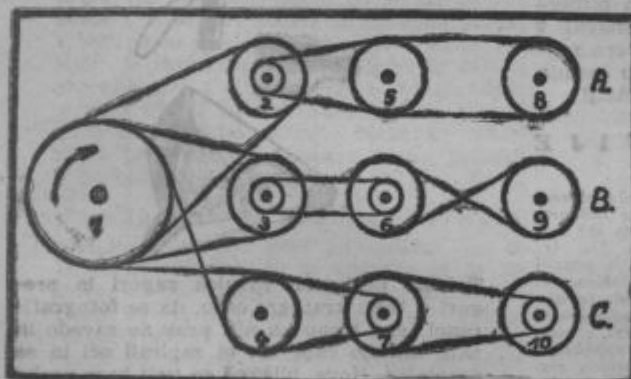
S Holandskega že poročajo, da se je vremenslovci prof. Veraartu posrečilo sprožiti nad amsterdamskim letališčem pet minut trajač dež, ki ga je dobil na ta način, da je na oblake cire sipal iz letala zdrobljen suhi led (zmrznjeno oglikovo kislino). Vprašanje je, ako se bo ta način posrečil tudi v krajih, kjer ne dežuje tako rado kakor na Holandskem.

VELEZABA

Na Kitajskem, Niponskem in v Ameriki redé v znatnem obsegu užitno žabo.

Rana Cotesbayna meri 20 cm in tehta 600 gramov. Prvi so uredili žabje farne Niponci. Uspeh je bil, da so žabe velikanske rade uživale mrtvo ličinko sviloprežke (odpadek svilarstva). Meso niponskih žab se proda obilo v Londonu, Parizu in New Yorku. Od 1933. se podjetnik J. A. Haig ukvarja z žaborejo v Kaliforniji. Ker je zahteva po tej hrani čedalje večja, devlje Haig krake v konzerve. Tako spravi na trg nekoliko stotisoč žab na leto.

KOMPLICIRANO KOLESJE

Na sliki je shematično narisano kolesje, kakršno se rabi pri strožnicah in podobnih strojih. Kolesa 2, 3 in 4 so zvezana po gonilnih jermenih z velikim kolesom 1. Na kolesih 2 in 3 (pa tudi na kolesih 6, 7 in 10) so trdno nasajena še manjša kolesca. Malo kolesce št. 2 žene kolo št. 5. Preko kolesa 5 teče še en gonilni jermen, ki seveda prvega ne sme motiti. S tem drugim jermenom se poganja kolo 8, ker velja smiselno tudi za pogon vsega drugega kolesja.

Opazujmo najprej kolesa 8, 9 in 10 in si zastavimo naslednja vprašanja:

1. Katero kolo se vrti počasneje, 8 ali 9?

2. Ali se vrti hitreje kolo 9 ali 10?

3. Katero izmed treh koles 8, 9 in 10 se vrti najhitreje in katero teče najbolj počasi?

4. Zaznamujte s puščicami smer vrtenja koles 8, 9 in 10.

Za pravilno rešitev razpishjemo eno nagrado (ki jo bo določil žreb) v obliki knjige. Rešitve je treba poslati na uredništvo »Življenja in sveta« najkasneje v šestih dneh.

UREDNIK IVAN PODRŽAJ — TELEFON ST. 3126 — UREDNIŠTVO NACELNO
NE VRAČA. ROKOPISOV — IZDAJA ZA KONZORCIJ ADOLF RIBNIKAR —
TISKA NARODNA TISKARNA V LJUBLJANI. PREDSTAVNIK FRAN. JER. M.
Uredništvo in uprava v Ljubljani, Knaflijeva ulica 5 — Mesečna naročnina Din 4,00
po razpisnih dostavljeno Din 5,00